

Методи викладання: як стати ефективним учителем

Новий звіт Саттон Траст (Sutton Trust improving social mobility through education – провідна організація Великої Британії, що займається питаннями підвищення соціальної мобільності освіти, фінансує більше двохсот програм на замовлення 140-а наукових установ, - пер.) наводить докази успішних методів викладання.

Питання про те, як стати добрим учителем, завжди було предметом дискусій. Така постановка питання створює досить багато проблем, оскільки просто не існує, та й не може існувати універсального рецепту для успіху вчителя, тому що різні підходи спрацьовують тільки в конкретних фахівців і для певних учнів класу.

Саттон Траст установлено, що популярні в освіті методи навчання, такі як надмірна похвала й заохочення учнів або надання їм можливості самим відкрити для себе ключові знання, насправді не дають високих позитивних результатів.

Автор доповіді, професор Роберт Кої з Даремського університету стверджує, що це всього лише «стартовий пакет» для осмислення того, що ж усе-таки робить викладання ефективним.

Отже, що рекомендується в доповіді? Ось десять основних позицій, які слід урахувати вчителю у своїй роботі.

1. Знайте свій предмет

У доповіді, підготовленому на підставі вивчення більше двохсот томів результатів досліджень, наголошується принаймні на шести основних сталих складових ефективності навчання. І одним із найважливіших є відмінні знання вчителем свого предмета.

Це може видатись очевидним, але в доповіді наголошується, що кращі вчителі володіють більше глибокими знаннями свого предмета, проте якщо вони виявляються нижче певного рівня, то «істотно знижують» результативність у навчанні учнів.

На підставі цих позицій робиться висновок про необхідність «цільової допомоги» вчителям, надаючи їм розуміння конкретних галузей, де їхні знання слабкі, що може бути дуже корисним.

2. Похвала може принести більше шкоди, ніж користі

Так, у доповіді затверджується, що похвала може бути для учнів шкідливою. Ряд досліджень, проведених фахівцями в області освіти, у тому числі Керолом Дуеком, професором психології Стенфордського університету та професорами Джоном Хетті й Хелен Тімперлі з Оклендського університету, чітко зафіксували цей феномен.

Дебора Стіек, декан Стенфордської вищої школи, каже, що похвала перше за все призначається для того, щоб обладнати учня, але в той же час вона може реально «передати учню низькі очікування вчителя». Вона відзначає, якщо слабкі успіхи учня вчитель сприйняв зі співчуттям, а не із засудженням, то це швидше за все принесе учню більше шкоди, ніж користі.

Доповідь містить застереження із цього приводу, називаючи такі висновки відкритими для інтерпретації, і вчителі можуть самі вирішити, як поступати в тому чи іншому випадку, оскільки методи, що використовуються вчителем, не можна застосовувати в будь-яких обставинах.

3. Контроль і оцінка навчання

Ефективне викладання має величезний вплив на досягнення учнів «із бідних сімей», а вірно організоване оцінювання є основою ефективного навчання, наголошується в докладі. Такий підхід включає надання дітям достатнього часу, щоб вони змогли вдосконалювати отримані нові знання й уміння, тобто вчитель повинен «навчати поступово».

Визначення ефективності зробити не просто, але доклад визнає, що прогрес учнів є тим мірилом, за допомогою якого слід оцінювати якість роботи вчителя.

4. Уподобання у методиці викладання

Природа причин, з яких вчителі використовують ті чи інші форми та методи навчання у класі та сподіваються добитися позитивних успіхів учнів, впливає на їхню успішність. Мікі Ескью, автор методики визначення ефективності роботи вчителів, вважає, що думки вчителя про те, як саме треба викладати, наприклад, математику, разом з уявленнями вчителя про те, наскільки діти її засвоять, є важливим чинником ефективності навчання.

Разом із тим дані, що підтверджують це, не є достатньо переконливими. Дослідження професорів Стіва Хіггінса з Даремського університету та Девіда Мозлі з Ньюкаслського університету педагогічних уподобань вчителів з використання у викладанні ІК-технологій не підтвердили стійку залежність між перевагами вчителя при виборі технології та успішністю учнів.

5. Взаємостосунки вчителя й вихованців

Така зафіксована позиція також може видатися цілком очевидною. І в докладі чітко фіксується, що механізми взаємодії вчителя з учнями мають великий вплив на процес навчання, а також створюють певну «атмосферу у класі». У докладі увага акцентується на величезній важливості створення позитивного мікроклімату у класі, щоб «постійно сприяти та підтверджувати самооцінку учнів». Успіх учня повинен бути атрибутом його зусиль, а не здібностей.

6. Управління дисципліною

Викликає інтерес, що це, як з'ясувалося, не такий значний критерій у порівнянні з високим рівнем знань вчителя свого предмета. Але управління навчальною діяльністю учнів класу, у тому числі й те, наскільки оптимально вчитель використовує час на уроці, координує свої власні ресурси та ресурси учнів, а також підтримує дисципліну учнів, відзначається як важлива складова.

7. Немає доказів, що диференціація працює

Установлено, що диференціація учнів на групи залежно від їхніх здібностей практично не впливає на результати навчання. Така установка теоретично може дозволити вчителю вибрати той темп навчання, який підходить усім учням. Вчитель може в певних випадках навчати дуже швидко учнів у групі з високими здібностями та дуже поволі – з низькими.

8. Не турбуйтеся про стиль навчання

Опитування показало, що більше 90 % учителів вважають, що діти вчаться набагато краще, коли одержують навчальну інформацію в тому «стилі навчання», якому вони віддають перевагу. Але, не дивлячися на популярність такого підходу серед більшості вчителів, не зафіксовано жодних доказів того, що це насправді працює.

9. Початок навчання має бути важким

Це один із висновків, який може здивувати вчителів. Учні повинні усвідомити складність навчання в короткостроковій перспективі. Проте в міру засвоєння більшого обсягу навчальної інформації учень повинен побачити істотний прогрес у довгостроковій перспективі.

Елізабет Лігон Бьорк, професор Мічиганського університету та Роберт Бьорк, професор Каліфорнійського університету, стверджують, що вчителям необхідно спочатку підбирати досить високий рівень складності завдань для учнів, щоб вони перше за все отримали обсяг знань, необхідний у подальшому.

10. Вибудовуйте відносини з колегами та батьками

Професійна поведінка педагога, у тому числі підтримка колег і вміння розмовляти з батьками учнів, також має досить помітний вплив на процес навчання. У докладі йдеться про те, що не встановлено прямого зв'язку між практикою взаємостосунків вчителів із колегами та батьками й успішністю учнів, проте для більш широкого визначення успішного викладання такий критерій треба включити.